

ÖZET : Politik ve ideolojik saikle iş-
lenen, sıkıyönetim ilânına neden olan
ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin
el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç
içinde bağlantılı bulunan davaların
Askerî Yargı yerinde görülmesi gerekti-
ği Hk.

K A R A R

Davacı : K.H.

Sanıklar : Soner Tuncel, Halil Başaran

O L A Y : 1.6.1978 günü Hınıs İlçesi köylerinde öğretmenlik yapan

sanıklar, okulların tatil olması nedeniyle bir araçla Erzurum'a gelmişler, valizlerini emanetçiye bırakıp aynı araçla şehir içinde dolaşırken genel arama sırasında durdurularak aranan araç içinde sanık soner'e ait valizde; yasaklanmış yayın ve bantlar, 26 adet mermi, 2 adet dinamit fitili, 5 adet dinamit kapsülü, bir miktar barut, sanık Halil'e ait valizde de, yasak yayın, bir adet dinamit kapsülü, bir adet tabanca, 6 mermi ve ayrıca kaçarken attığı tabanca ve mermi bulunmuştur. Erzurum C. Savcılığı 20.6.1978 günlü iddianamesinde ; sanıkların patlayıcı madde ve yasak yayın bulundurmak ve 6136 sayılı Yasa'ya aykırı davranmak suçlarını işlediklerini ileri sürerek eylemlerine uyan Türk Ceza Kanunu'nun 264/5 ve 526., 40, 36, 71, 74 .maddeleri ile 6136 sayılı Yasa'nın 13. maddesi uyarınca cezalandırılmaları istemiyle Erzurum Asliye Ceza Mahkemesi'ne kamu davası açmıştır.

Erzurum Asliye Ceza Mahkemesi; 3.1.1979 gününde, 1978/474-1979/26 sayı ile suçun konusu itibarıyla 1402 sayılı Yasa'nın 13. ve 15. maddelerinde yer alan koşulları havi suçlardan olduğu, bu nedenle dosyanın Erzurum Sıkıyönetim Mahkemesi'ne göndermesine diyerek görevsizlik kararı vermiştir.

Erzurum-kars İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesi; 3.8.1979 gününde, 1979/136-109 sayı ile; sanıklara atılı suçların sıkıyönetimden önce işlendiği, top şiddet eylemi niteliğinde bulunmadığı, sıkıyönetim ilânı ve faaliyetlerine ilişkin olmadığı, 1402 sayılı Yasa'nın 13. ve 15. maddelerinde yer alan koşulların gerçekleşmediği gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir.

Böylece; Erzurum Asliye Ceza Mahkemesi ile Erzurum Kars İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesi'nin, tarafları, konusu ve sebebi aynı olan davada

verdikleri kesinleşen görevsizlik kararları arasında 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde belirtilen olumsuz görev uyumsuzluğu doğmuştur.

İNCELEME VE GEREKÇE : Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü, Başkan Ahmet H. Boyacıoğlu, Başkan Ahmet H. Boyacıoğlu, Üye Fethi Özduval, İsmail Oğuz, Hakkı Müderrisoğlu, Orhan Erdem, Servet Tüzün ve İsmet Onur'un katıldığı 30.6.1980 günlü oturunda, geçici raportör M. İlhan Dinç'in raporu i dosyadaki belgeler ve Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Adli, Askerî Yargıtay Başsavcılığı'nın Askerî Yargı yerinin görevli olduğu yolundaki düşünce yazıları okunduktan; oturma, Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Durmuş Genioğlu'nun, yazılı düşünceleri doğrultusundaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Suçun, sıkıyönetim ilânından önce, sıkıyönetim bölgesinde işlenmiş olduğundan görevli yargı yerinin belirlenebilmesi için Anayasa'nın 124. ve 1402 sayılı Yasa'nın 13. ve 15. maddeleri birlikte gözönüne alınmalıdır.

Sıkıyönetim ilân nedenlerini belirten Anayasa'nın 124. ve Sıkıyönetim Askerî Mahkemelerinin görevlerini belirleyen 1402 sayılı Yasa'nın 13. ve 15. maddeleri karşısında, sanıklara atılı suçlar sıkıyönetim ilân nedenlerinden olan Anayasa'nın tanıdığı hür demokratik düzeni, temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet eylemleri niteliğinde ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu bu tür suçlarla genel ve ortak amaç içinde bağlantılı bulunmaktadır. Böyleki; öncelik le sanıklar, köy ilkokulu'nda öğretmen olup, yanlarında silâh ve patlayıcı maddeler bulundurmalarının yaptıkları görevle bağdaşır bir yönü yoktur. Öte yandan arama sonucu valizlerinde ortaya çıkan yasaklanmış yayınlar ve bantlar sol içerikli olup bunların sanıklarda bulunması, sanıkların görüşlerini ortaya koyar niteliktedir. Bu iki husus göz önüne alınca, görüşleri belirlenen sanıkların patlayıcı madde ve silâhları hangi amaçla kullanmak üzere bulduklarını açığa çıkarmaktadır. Gerçi anıl patlayıcı maddeleri, yasak yayınları ve bantı buldurmak başlı başına yaygın şiddet eylemlerinin niteliğinde sayılmaz. Bununla birlikte bu maddeleri buldurmayı, bu tür eylemlerin, hazırlık aşamasını oluşturan ve bu yönü ile eylemlerin şiddete yönelik olduğunu ortaya koyan bir davranış olarak kabul etmek gerekir.

Anayasa'nın 124. maddesinde yer alan sıkıyönetim ilân nedenleri gözönüne alınca, bu tür suçların işlenmesinde saik kadar suçun işleniş yöntemi, silâhın ve patlayıcı maddenin etkinliği ve sayısı da önem taşıdığından, (onların) hür demokratik düzene veya temel hak ve özgürlüklere yönelik olarak işlenmiş yaygın şiddet eylem-

leri ile genel ve ortak amaç içinde bağlantılı olduğunu kabul etmek gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle suç sıkıyönetim ilân nedenlerine ilişkin ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu bu tür suçlarla genel ve ortak amaç içinde bağlantılı olduğundan ve dosyada bu hususlarda yeterli kanıt bulunduğundan davanın Askeri Yargı yerinde görülmesi gerekir.

Bu nedenle Erzurum-Kars İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin görevsizlik kararının kaldırılmasına karar verilmelidir.

Bu görüşe Hakkı Müderrisoğlu, Servet Tüzün ve İsmet Onur katılmamışlardır.

SONUÇ : Anlaşmazlığın, niteliğine göre Askeri Yargı yerinde görülmesi gerektiğine, bu nedenle Erzurum-Kars İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin 3.8.1979 günlü, 1979/126-109 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına 30.6.1980 gününde Hakkı Müderrisoğlu, Servet Tüzün ve İsmet Onur'un karşı oylarıyla ve oyçokluğuyla kesin olarak karar verildi.

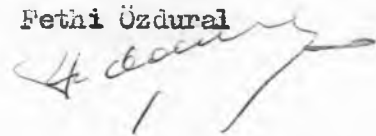
Başkan

Ahmet H. Boyacıoğlu

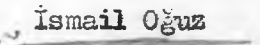
Üye

Fethi Özduvalı

Üye

İsmail Oğuz

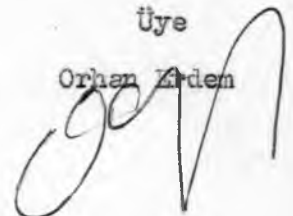
Üye

Hakkı Müderrisoğlu

Üye

Orhan Ziden

Üye

Servet Tüzün

Üye

İsmet Onur

s/k

KARŞI OY YAZISI

Sanıklara isnat olunan eylemlerinden dolayı yaygınlaşması gereken görevli ve yetkili mahkemenin tayini ve teyit edilebilmesi için evvelamirde sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görev ve yetkilerini gösteren 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun ilgili maddelerinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görev ve yetkileri 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 13,14 ve 15. maddeleri ile tadvin edilmiştir... Sanıklara isnat olunan suçlar sıkıyönetim ilânından evvel işlenmiş olduğuna ve sıkıyönetim ilânından evvel işlenen suçlara, sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılması esas ve usulü aynı kanunun 13. maddesinde belirtildiğine ve sıkıyönetim ilânını gerektiren hollere bağı eylemler başlığını taşıyan bu maddede aynen "Sıkıyönetim ilânına sebep olan suçları, sıkıyönetim ilânından evvel işlenmiş olanlarla, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olsa dahi sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılır" denildiğine nazaran sıkıyönetim askeri mahkemelerinin sıkıyönetim ilânından evvel işlenen suçlara bakabilmesi için dava konusu eylemin sıkıyönetim ilânına sebep olan suç veyaisnat olunan eylemin "Sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı olarak işlenmiş bulunması şeklinde iki esas kabul edilmiş olmaktadır.

Sıkıyönetim ilânına sebep olan suçlar ile 13. maddede yer alan irtibat dayımının hukuki durumlarının neden ibaret olduğunun tayin ve tesbiti için;

a) Sıkıyönetim ilân sebeplerinin gösteren 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 124. maddesinin,

b) Bazı illerde ilân edilmiş bulunan sıkıyönetim süresinin uzatılmasına dair istemi havi Bakanlar Kurulu Kararnamesinin onaylanmasına ilişkin T.B.M.M.'nin kararı münderecatının incelenmesine lüzum ve zaruret vardır.

a) 334 sayılı T.C.Anayasasının 124. maddesinde sıkıyönetim ilân sebepleri olarak;

1-Savaş hali, 2-Savaşı gerektirecek bir durumu başgöstermesi, 3-Ayaklanma olması, 4- Vatan ve Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma olduğunu gösteren, 5- Ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten ve dıştan tehlikeye düşüren, 6-Anayasasının tanıdığı hür demokratik düzeni ortadan kaldırmaya yönelik, 7- Temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketleri hakkında kesin belirtilerin meydana çıkması gibi holler gösterilmiştir.

b) Bazı illerde ilan edilmiş bulunan sıkıyönetim süresinin uzatılmasına dair istemi havi 24.4.1979 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesinde ise, "Anayasa'nın 124. maddesinde öngörülen her türlü durum ve olasılıklara karşı 26.4.1979 tarihinden geçerli olmak üzere, sıkıyönetim yeniden iki ay süre ile uzatılması isteminde bulunulması" kararlaştırılmış işbu Bakanlar Kurulu istemi T.B.M.M.'nin 25.4.1979 tarih ve 7. birleşiminde onaylanmıştır.

Yukarıda yapılan açıklamalar, bazı illerde ilân edilmiş bulunan sıkıyönetim süresinin uzatılmasına dair istemi havi Bakanlar Kurulu Kararnamesinin onaylanmasına dair istemi havi Bakanlar Kurulu Kararnamesinin onaylanmasına ilişkin T.B.M.Meclisinin kararı münderecatı ve Anayasasının 124. maddesi ve sanığa isnat olunan fiiller nazarı itibare alınmak suretiyle değerlendirildikte; Anayasasının 66. maddesi gereğince T.B.M.Meclisinde savaş hali ilânına karar verilmediği sürece tetkik konusu olan sıkıyönetim ilânına dair kararnamede olduğu gibi "Anayasasının 124. maddesinde öngörülen her türlü durum ve

olasılıklara karşı sıkıyönetim ilânının kararlaştırılmış olduğu belirtilmiş olsa dahi; i bu sıkıyönetim ilân kararının Anayasanın 124. maddesinde gösterilen sıkıyönetim ilân sebeplerinden "savaş hali"ni kapsadığının düşünülmesi bahis konusu olamayacağına göre; söz edilen bu halin dışında kalan ve Anayasanın 124. maddesinde yer alan ve yukarıda sayılan eylemlerin, sıkıyönetim ilânına sebep olan suçlar ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin e koyduğu bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı bulunan suçların ise murta bit suç olarak kabul edilmesi gerekir. Kanun koyucu, işbu maddeyi kabul ederken bu mah kemelerin belirli ve sınırlı nitelikteki suçlara bakabileceği esasını öngörmüştür. Anaya sanın 124. maddesinde yer alan ve sıkıyönetim ilân sebepleri olarak gösterilen suçlar d şında kalan eylemlere, sıkıyönetim askeri mahkemelerince bakılması, sözü edilen mahkeme lerin "Ceza etkinliğini arttırmak için hızlı yargılamayı sağlamak" şeklindeki kuruluş ga yeleri ile bağdaşmaz. Bu mahkemelerin bakacağı suçların çeşidi ve sayısı arttırıldığınd "sürat" hususunda aynı oranda olumsuz etkilene bahis konusu olamayacağına ve dava konusu olayda ise;

Sanıklara isnat olunan eylemin, 1.6.1978 günü okulların tatil olması nedeniyle gö rev yerlerinden ayrılıp Erzurum'a gelen sanıkların eşyaları arasında yapılan aramada, 26 adet mermi, 2 adet dinamit fitili, 5 adet dinamit kapsülü, 1 adet tabanca ve bir miktar : tabanca ve bir miktar tabanca mermisi bulunduğu iddiası ile sanıklar haklarında T.C.K. nun 264/5., 526. ve 6136 sayılı Kanunun 13. maddelerini ihlal suçlarından dolayı kamu da vasının açılmış olduğu anlaşıldığına ve sanıkların sözü edilen silah ve patlayıcı madde leri kişisel menfaatleri dışında, ideolojik maksatla işlenen suçlarda kullandıklarına ve bu şekilde işlenecek suçlarda kullanmak üzere taşıdıklarını zahire çıkaran dava dosyasın da herhangi bir delil bulunmadığına ve hernekadar sanıkların ilkokul öğretmeni oldukları ve yanlarında sol içerikli yayın ve bantlar bulunduğu belirtilmekte isede; tetkik konusu olayda olduğu gibi silah ve patlayıcı maddelerin "ideolojik maksatla" taşındığının tesbi edilememesi ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umumi vey müşterek gaye içerisinde irtibatlı olarak işlendiğine dair delil bulunmamasına halinde sırf sanıkların ideolojik bir görüşü benimsemiş olmaları ve meslekleri nedeniyle herkesin işleyebildiği bir suçun işlenmiş olması hasebiyle, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin gö revli olacağının kabulü, Anayasanın kanuni yargı başlığını taşıyan 32. maddesindeki "hiç kimse kanunen tâbi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz" şeklindeki ve sa nıklar için "teminet" şartı olarak öngörülen görev kuralının uygulanmaması gibi çelişik bir durumun meydana gelmesini sağlayacağı ve netice itibariyle işbu nedenlerle sıkıyöne tim ilânından önce 1.6.1978 tarihinde ika edilen dava konusu fiile sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılamıyacağı cihetle, çoğunluk kararına katılmamaktayız.

Üye

Hakkı Müderrisoğlu

Üye

Servet Tüzün

Üye

İsmet Onur

